

“Als we niet opletten belanden de groendaken in hetzelfde straatje als de platte daken 30 jaar geleden.”

Groendaken kennen een steeds groter wordende populariteit en dat is meer dan terecht, beaamt de heer Marcel Eyckens van de firma Ecologische Groendaken NV uit Lummen. Maar toch is hij behoedzaam voor de onprofessionele aanpak en het risicovol amateurisme die deze groeiende sector op termijn wel eens behoorlijk parten zouden kunnen spelen. Hij vreest dat groendaken wel eens in hetzelfde straatje terecht zouden kunnen komen als de platte daken van zo'n 30-tal jaar geleden. Zo hekelt hij onder meer het ontbreken van een waterreservoir voor zichtbare daken, te dunne substraten, geen FLL gekeurde producten als substraatlaag en begroeningen die niet gekweekt zijn volgens FLL-normen. Er bestaat nu wel een Technische Voorlichting en men kan beroep doen op heel wat kennis en onderzoeksresultaten, maar veel van deze richtlijnen worden klakkeloos met de voeten getreden door bijvoorbeeld het plaatsen van éénlaagse systemen (hoewel deze worden afgeraden door het WTCB), éénlaagse systemen te gebruiken die op een tweelaags systeem lijken en het ontbreken van detailleringen die er voor moeten zorgen dat er geen wateroverlast/schade komt bij noodweer of vorst.

“Het gaat goed met de groendaken, zelfs té goed. Steeds meer dakdekkers en tuinmannen denken plots het gat in de markt te hebben gevonden en beginnen zelf naar eigen goeddunken daktuinen te construeren, met alle risico's vandien. We stevenen volgens mij een beetje af op de situatie die zich in de jaren tachtig in de bitumineuze sector heeft voorgedaan: het massale geknoei van mensen die hun job niet kenden heeft het plattendak toen een slechte naam bezorgd. Laat ons er over waken dat de geschiedenis zich niet herhaalt.”

Bezint eer ge begint

Marcel Eyckens gelooft steevast in het belang van wetenschappelijk onderzoek zoals dat van het WTCB, waarvan de resultaten onlangs vervat werden in de nieuwe TV 229 “Groendaken”, en benadrukt dat het luisteren naar goede raad heel wat problemen kan helpen voorkomen.

“Wanneer iemand zonder voor kennis aan een groendak begint is de kans op lekkages zeer groot. Bij groendaken betekent dit meestal dat alles moet worden afgebroken en dat er zal moeten worden uitgemaakt wie hiervoor de verantwoordelijkheid draagt, de dakdekker of de tuinman. De dakdekker moet er zich bewust van zijn dat er later op de dakafdichting een beplanting zal worden aangebracht maar de tuinman moet ook het nodige respect opbrengen voor het werk van de dakdekker en moet dus ook iets van een dak afweten.”

Overgewicht

“De problemen die kunnen optreden bij een verkeerd ontworpen of uitgevoerd groendak zijn velerlei. Om te beginnen moet men rekening houden met het overgewicht. Bij nieuwbouw is dit geen probleem maar bij renovatiewerken moet men goed nakijken of de bestaande dakconstructie het extra gewicht wel kan dragen en al dan niet moet worden versterkt. De problemen inzake overgewicht kunnen vaak zeer ver gaan: indien een intensieve daktuin bijvoorbeeld niet voldoende bewaterd wordt gaan de wortels zelf op zoek naar vocht en zullen zich gedeeltelijk verder ontwikkelen in het waterafvoersysteem. Dit zal op termijn verstopt geraken zodat het dak toch overbelast wordt door het opgehoopte water.”

Keuze van de beplanting

“Het risico op worteldoorgroei kan in de eerste plaats sterk worden beperkt door het professioneel aanbrengen van een wortelwerende waterdichting en door het maken van een doordachte plantenkeuze. Bij een extensieve daktuin is het risico redelijk klein maar bij een intensieve beplanting is het dikwijls opletten geblazen. Van een aantal plantensoorten is immers geweten dat ze een zeer agressieve wortelgroei vertonen en dus best te mijden zijn op daken. Maar zelfs wanneer de planten zorgvuldig werden gekozen kan het gebeuren dat er zich spontaan berken, distels, wilgen of populieren beginnen te ontwikkelen. Een regelmatig onderhoud is dus wel degelijk van belang. Men kan gerust stellen dat een intensieve daktuin evenveel onderhoud vereist als een klassieke tuin: bemesten, snoeien en bewateren en dit liefst in overleg met een tuinman. Wanneer een grasdak niet tijdig wordt onderhouden en afgereden kan er in periodes van droogte zelfs brandgevaar optreden. Tenslotte moet men ook beseffen dat een plant die het in de tuin perfect doet zich op het dak niet noodzakelijk even goed zal ontwikkelen. Hij wordt er immers geconfronteerd met een heel andere situatie inzake wind, temperatuur en neerslag.”

Esthetische problemen

Groendaken bieden heel wat voordelen ten opzichte van een ‘naakt’ platdak maar over het algemeen kiest men een daktuin nog steeds omwille van het visuele aspect. Maar ook daar kan volgens de heer Eyckens behoorlijk wat mislopen. “Wanneer de particulier zelf een daktuin gaat aanleggen en planten van de tuinman om de hoek gaat aanbrengen in een bepaald soort substraat zal vaak blijken dat de planten niet willen groeien omdat ze bijvoorbeeld uit een ander soort milieu afkomstig zijn. In het tegenovergestelde geval kan het evengoed zijn dat een bepaald soort plant na verloop van tijd de anderen zal overwoekeren.

Een groendak is een systeem waarbij alle componenten zorgvuldig op elkaar afgestemd moeten worden zodat er dus weinig of geen improvisatie mogelijk is. Het gebruik van een kwalitatief substraat is hierbij van levensnoodzakelijk belang. Door het verschijnen van de TV 229 van het WTCB zijn hiervoor nu richtlijnen bepaald. De substraten worden beoordeeld of ze bestand zijn tegen biologische afbraak, vorstbestendig zijn, over een gunstige Ph-waarde beschikken, voldoende voedingsstoffen bevatten, zoutarm zijn en voldoende luchtporiën bezitten. Een van de belangrijkste controlepunten is de korrelverdeling. Die zorgt ervoor dat de drainage wordt gewaarborgd. Indien de drainagelaag niet afdoende functioneert en er dus waterstuwung optreedt in het groendaksysteem kan de bodem beginnen te verzuren en zal er mosvorming optreden. Ook aangevlogen ‘wild’ gras kan de andere planten beginnen te overheersen. Een te dik substraat is een ideale voedingsbodem voor dit type parasitaire begroeiing terwijl in een zorgvuldig afgemeten substraatdikte deze woekerplant geen schijn van kans maakt.

Kortom, wat hier geldt, geldt ook in het algemeen voor groendaken: een goed concept kan heel wat problemen voorkomen. Door beroep te doen op iemand met verstand van zaken kunnen we er voor zorgen dat de goede naam van de groendaken niet in het gedrang komt.”

schade moerasdak

“Beschuldigde sta op...”

“Wanneer het misloopt is het vaak de dakbegrøener die aan het kortste eind trekt. Het is niet de dakdekker die verplicht is te weten dat er nog een dakbegrøening op zijn geplaatste afdichting komt. De begrøener moet maar zorgen dat er aan alle voorwaarden voor het goed functioneren van het dak is voldaan en alle eventuele gevolgen van wateroverlast komen dan ook bij hem terecht. Daarom pleit ik voor het plaatsen van de dakbedekking en het groendak door één en dezelfde firma. Dit is in ieders voordeel. Ook de architect dient bij dit proces aanwezig te zijn, want het is op zijn tekentafel dat alles begint. De bouwheer moet op die manier slechts één contactpersoon aanspreken als hij problemen mocht hebben met zijn dakdichting of dakbegrøening. Het geven van een waterdichtingsgarantie, een garantie op het dichtgroeien en het functioneren van het systeem kunnen dan ook door één en dezelfde firma worden afgeleverd.”, verklaart de heer Eyckens.

“De startende groendaklegger heeft te weinig kennis van zaken en veronderstelt vaak dat dit hetzelfde inhoudt dan het plaatsen van een gewone dakbedekking, nl. aanbrengen van verschillende lagen boven elkaar. Het concept van een degelijk groendak zit echter wel iets gecompliceerder in elkaar dan dat.”

Wat zijn de moeilijkheden waarmee hij te kampen heeft:

- De klant verwacht onmiddellijk een groen tapijt

schade woestenij

- Het valt de consument vaak tegen wat hij krijgt voor zijn geld. Er wordt hen vaak een rad voor de ogen gedraaid van “direct groen”. Geduld is echter de boodschap tot het bekomen van een mooi groendak
- Het mag niets kosten
Er wordt overgestapt op een tweelaags systeem met een minimale substraathoogte van slecht 2 tot 5 cm.
- De consument wil helemaal geen onderhoud uitvoeren.
Dit lijkt inderdaad soms overbodig maar is het zeker niet.
- De architect is niet of te weinig geïnformeerd.

Belang voor de overheid

Ook de overheid neemt actief deel aan het groendakbeleid en heeft daar dan ook alle baat bij:

1. De vertragende werking van groendaken op de waterafvoer naar het rioleringsnet resulteert in het minder vollopen van de kelders in onze steden na een onweersbui. Rioolstelsels moeten bijgevolg niet worden vergroot en wegen en kilometers bouwterrein dus ook niet worden opengemaakt mat als positief gevolg minder files en minder ongevallen.
2. Fauna in de stad: wie wil er niet de verdwenen vogels terug naar de stad halen? Wanneer er acties voor de huismus worden georga-

niseerd kan dat ook voor andere stadsvogels.

3. Lagere energierekening voor haar eigen gebouwen.
4. Minder uitstoot: draagt bij tot het behalen van de Kyoto-norm
5. Een aangenaam groen uitzicht voor haar medewerkers in de overheidsgebouwen.
6. Afkoeling in de steden.

Al deze voordelen vallen echter weg wanneer groendaken niet goed functioneren en dus niet het doel bereiken waarvoor ze werden aangelegd.

Geen baat bij verplichting zonder meer

“Verplichting zonder duidelijke regels i.p.v. subsidie geeft alleen maar een slechte kwaliteit.”, verduidelijkt Marcel Eyckens. “De overheid mist op die manier het ultieme doel door het zomaar laten aanleggen van groendaken en dat is de opslag van water en de vertragende werking naar de afloop toe. Het groendak mag geen vervanging worden van het grindballast. Er zou een minimum van 35 liter/m² wateropslag moeten bestaan voor elk groendak. Een waterreservoir met minder capaciteit garandeert geen noemenswaardige begroening en zal alleen maar sedum en mos kunnen herbergen. Er zullen dus eisen moeten worden opgesteld door de overheid en daarmee samenhangende nor-

men voor wat betreft de waterhuishouding van een groendak. Dit wil zeggen: een minimum aan watercapaciteit en substraatdikte want dat is nu ook net de garantie voor een mooi groendak. Deze “dikkere” systemen staan trouwens ook garant voor meer fauna.”

Wanneer de overheid gewoon een verplichting oplegt tot het plaatsen van groendaken - zonder verdere duidelijke regels en degelijke controle - wordt ze opgelicht, want dan ontstaan er volgens de heer Eyckens erbarmelijke toestanden omdat de spelregels van het concept niet worden gerespecteerd met als mogelijke gevolgen:

- geen opslag van water: (zie foto)
 - * een woestijn op het dak geeft geen afkoelingseffect
 - * geen extra vogels. (Een extra sedumplant op het dak geeft geen extra vogel, een extra bloem en kruid doen dat wel.)
- verstopping van dak: (zie foto)
 - * moeras op het dak
 - * gevaar op instorting

De gevaren van geen waterreservoir of onvoldoende substraat

“De geringe voedingsstoffen in de mineraalsubstraten verdwijnen al na een aantal jaren. Sedum wordt overwoekerd door mos en kan niet meer bloeien, en wanneer ze niet meer kan bloeien zal ze uiteindelijk afsterven. Er blijft tenslotte enkel nog een “groen”dakwoestijn over die een groot deel van haar functies verliest. Met andere woorden: het is weggegooid geld. Maar indien het groendak wel functioneert zoals het hoort kan de bouwheer er alleen maar zijn voordeel uit halen.

Overmatig mos zal zich voordoen wanneer er een teveel aan water aanwezig is door één of meerdere van volgende redenen:

- het substraat is niet doorlatend
- het water loopt te traag weg
- het dak heeft geen voldoende helling (min. 2%)
- aanwezigheid van waterophoudende platen die hun water in een constante beweging afgeven

- men heeft te maken met een geringe substraatdikte
- een hoge PH
- te weinig voeding

Onderhoud en bemesting

“Tenslotte kunnen we het ook nog even hebben over de onderhoudsverplichting. Om de functionaliteit van een groendak in stand te houden is er namelijk onderhoud nodig zoals:

- controle van de afvoer
- verwijderen ongewenste planten (die kunnen gaan overwoekeren)
- verwijderen van gevaarlijke planten (die verstoppingen en schade aan de dakbedekking kunnen veroorzaken)”,

aldus Marcel Eyckens. “Last but not least mag men niet vergeten dat er in geringe hoeveelheden meststoffen aangebracht mogen worden. Deze stoffen moeten zeer geleidelijk worden afgegeven aan het substraat

zodat ze niet verdwijnen in de riole-ring. Mocht dat wel gebeuren dan heeft het groendak er niets aan en verdwijnt er enkel maar meer stikstof naar de rivieren.”

Wie zegt onderhoud, zegt ook garantie

“De garantie moet verlengd worden wanneer de bouwheer zich de moeite getroost het onderhoud te laten uitvoeren door de groendaklegger. Een goed geplaatst groendak is immers een zegen voor de bouwheer én voor de plaatser.”, besluit Eyckens. “De bouwheer verdient namelijk zijn geïnvesteerd geld meer dan terug terwijl de plaatser zal genieten van een rendementsverhoging. Hij is diegene die in één arbeidsgang het dak kan afwerken, samen met de begroening. Tenslotte wil ik nog even wijzen op de talrijke klachten over Basel en Zurich waar 50% van de groendaken slecht zijn of onvoldoende werden bevonden. Men

schade hellend dak

streeft daar immers naar weelderigere groendaken om meer flora & fauna aan te trekken en dit op basis van de lessen uit het verleden. Laat ons dus in België niet eerst dezelfde fouten maken: er is een grotere variëteit nodig om leven op de daken te brengen...mos en sedum volstaan hiervoor niet. Alleen een echt mooi begroeid groendak geeft blijk van functionaliteit!”